

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/238053,Oswiadczenie-Instytutu-Pamieci-Narodowej-skierowane-do-wladz-Zamoscia.html>
26.02.2026, 21:53

Oświadczenie Instytutu Pamięci Narodowej skierowane do władz Zamościa

Z oburzeniem przyjmujemy informację o planowanym przez władze Zamościa przywróceniu tablicy upamiętniającej komunistyczną działaczkę Różę Luksemburg. Działania te pozostają w sprzeczności z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym – zakazem propagowania komunizmu oraz innych ustrojów totalitarnych w przestrzeni publicznej.

[Dekomunizacja](#)

24.02.2026

Tablica upamiętniająca Różę Luksemburg znajdowała się do 12 marca 2018 r. na jednej z kamienic Starego Miasta w Zamościu. Zgodnie z ustawą z 1 kwietnia 2016 r. *o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki* (Dz.U. 2016, poz. 744), która stanowi, że nazwy i upamiętnienia nie mogą propagować ideologii totalitarnej została usunięta z przestrzeni publicznej. Warto przypomnieć, że kamienica, na której w 1979 r. umieszczono tablicę, nie była faktycznym miejscem jej zamieszkania.

W 2025 r. Instytut Pamięci Narodowej powziął informację, że władze Zamościa zamierzają przywrócić tablicę poświęconą Róży Luksemburg, określając ją jako obrończynię sprawy polskiej. Jednocześnie zaznaczyły, że „celem władz miasta nie jest jakiegokolwiek gloryfikowanie, a jedynie upamiętnienie faktu narodzin Róży Luksemburg w Zamościu”. Na tę informację Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie zareagował, wystosowując 5 sierpnia 2025 r. do władz Zamościa pismo, w którym wyraził „głębokie zaniepokojenie w związku z informacjami dotyczącymi planowanego upamiętnienia postaci Róży Luksemburg w przestrzeni publicznej miasta Zamość”.

Róża Luksemburg była przeciwniczką dążeń niepodległościowych Polaków, wbrew przeważającej opinii środowiska polskiej lewicy, których przedstawicielami byli m.in. dwaj Ojcowie Niepodległości – Józef Piłsudski i Ignacy Daszyński. W latach dziewięćdziesiątych XIX wieku potępiła nurt niepodległościowy, uznając jej przedstawicieli za zdrajców idei socjalistycznych. Niepodległość była dla niej drobnomieszczańską utopią, a celem dążeń politycznych umacnianie walki klasowej proletariatu. Swoistym potwierdzeniem poglądów Róży Luksemburg było jednoznaczne poparcie dla przewrotu bolszewickiego w listopadzie 1917 r.

W 1918 r. napisała: Bolszewicy przedstawili [...] jako cel [...] przejęcia władzy całkowity i najrozleglejszy program rewolucyjny: nie zapewnienie demokracji burżuazyjnej, lecz dyktatura proletariatu w celu urzeczywistnienia socjalizmu. Tym samym zdobyli sobie nieprzemijającą zasługę dziejową: po raz pierwszy proklamowali cele socjalizmu jako bezpośredni program praktycznej polityki. To, co partia w historycznej dobie może zrealizować dzięki męstwu, zdolności działania, rewolucyjnej dalekowzroczności, to wszystko osiągnęli Lenin, Trocki i ich towarzysze”. Obce polskiej tradycji walki o niepodległość deklaracje ideologiczne Róży Luksemburg zostały potępione przez czołowych przedstawicieli polskiej lewicy niepodległościowej.

Przypominamy że art. 256 § 1 kodeksu karnego mówi: „Kto publicznie propaguje nazistowski,

komunistyczny, faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3". Dalej § 1a. uzupełnia: „tej samej karze podlega, kto publicznie propaguje ideologię nazistowską, komunistyczną, faszystowską lub ideologię nawołującą do użycia przemocy w celu wpływania na życie polityczne lub społeczne”.

W związku z powyższym wyrażamy stanowczy sprzeciw wobec jakichkolwiek działań zmierzających do rehabilitacji działaczy komunistycznych i oczekujemy od władz Zamościa natychmiastowego odstąpienia od pomysłu upamiętnienia Róży Luksemburg poprzez odsłonięcie poświęconej jej tablicy pamiątkowej.

dr hab. Karol Polejowski
Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej

dr Mateusz Szpytma
Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej

[Poprzedni Strona](#)

Centrala

Oświadczenie